Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

VN/33298/2025
VN/33298/2025-UM-1

3.11.2025

UM kirjallinen asiantuntijalausunto: HE 137/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta

Ulkoministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä, jota on jatkovalmisteltu 27.6.-22.8.25 järjestetyn lausuntokierroksen jälkeen.

4) Uusi sääntely tehtävään määräämisessä

Lakiehdotuksen 26 d §:ssä todetaan, että pykälässä säädettyä ei sovelleta ulkoasiainhallintolain (304/2000) 3 luvussa tarkoitettuihin ulkoasiainhallinnon virkamiehiin. Tämä on ulkoministeriön toiminnan kannalta välttämätön selkeytys ja vastaa ulkoministeriön edellisessä lausunnossa tekemää ehdotusta perusteluineen.

Ulkoministeriö toteaa, että tehtävään määrääminen on vain yksi tekijä, jossa sen ulkoasiainhallintolailla säädetty virkajärjestelmä poikkeaa valtion yleisestä virkajärjestelmästä. Keskeistä virkajärjestelmässä onkin eri osien yhteensopivuus ja toimivuus kokonaisuutena. Tärkeimmät muut UH-virkajärjestelmän kokonaistoimivuuden takaavat tekijät tehtävään määräämisen kannalta ovat:

1. Ulkoministeriön viroista valtaosa on yleisvirkoja, jotka on perustettu tehtävään määräyksillä toteutettavaa sisäistä tehtäväkiertoa varten viroista erillisessä tehtävärakenteessa.

2. Ulkoministeriön rekrytointiprosessi diplomaattiuran ja hallintouran yleisvirkoihin (Kavaku ja Halku) luo yleisen kelpoisuuden ja edellytykset yleisuralla etenemiseen. Myös kelpoisuudesta ulkoministeriön ja edustustojen johtotehtäviin on säädetty. Kavakun ja Halkun kautta rekrytoitujen yleisvirkamiesten kelpoisuus on siten selkeä määrättäessä heitä tehtäviin.

3. Lakiin perustuvana kokonaisvaltaisena järjestelmänä UM:n yleisuran tehtäväkierrossa ei myöskään synny kysymystä virantäyttömenettelyn sivuuttamisesta.

4. UH-laissa säädetään yleisvirkamiesten siirtymisvelvollisuudesta tehtävästä ja virkapaikasta toiseen tehtävään määräyksillä. Siksi juridinen perusta on selkeä myös virkamiehen suostumuksen ja muutoksenhaun osalta.

5. UM:n virkajärjestelmässä on yleisvirkojen lisäksi myös erityisvirkoja. UH-laissa on säädetty myös UM:n erityisvirkamiesten mahdollisuudesta osallistua tehtäväkiertoon tehtävään määräyksillä sekä siihen kytkeytyvästä siirtymisvelvollisuudesta. Lain tarkoituksena on tältäkin osin kokonaistoimiva ja joustava virkajärjestelmä.

6. Ulkoasiainhallinnon tehtäväkierto tehtävään määräyksin on lähtökohtaisesti suljettua sisäistä tehtäväkiertoa. Tämä tarkoittaa, että kyse ei ole yksittäisistä valinnoista yksittäisiin tehtäviin, vaan tehtäväkierrosta, jossa kaikki virkamiehet on sijoitettava ja tehtävät täytettävä siten, että kokonaisuus on tavoitteita vasten mahdollisimman toimiva ja tuloksellinen.

Ulkoministeriö on ministeriön ja toimeenpanevan viraston yhdistelmä. Se on myös valmiusorganisaatio, jonka on kyettävä toimimaan nopeasti ja tehokkaasti maailmanlaajuisella työkentällään. Näistä syistä sen virkajärjestelmä muistuttaa puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen virkajärjestelmiä, mikä tulee esiin myös tämän lakiesityksen valmisteluprosessissa. Virkajärjestelmän yhden osatekijän muuttaminen irrallaan muusta kokonaisuudesta voi heikentää ratkaisevasti järjestelmän toimivuutta kokonaisuutena. Ulkoministeriö katsookin, että käsittelyssä olevan lakiesityksen valmistelu on myönteinen esimerkki siitä, että UH-virkajärjestelmää on tarkasteltu omana kokonaisuutenaan, jollaiseksi se on UH-lailla tarkoituksellisesti säädetty.

Henkilöstöpäällikkö Markus Teir